

§3. УСУЛҲО ВА Ё ТАРТИБИ (МОДЕЛИ) ТАШКИЛИ ЧОРАБИНӢ ҲАМЧУН РОҲНАМОИ ТАҲКИМИ НИЗОМИ ТАТБИҚИ АМАЛҲОИ ИДЕОЛОГӢ

ҚИСМАТИ МЕТОДӢ-АМАЛӢ

Мақсад: баланд бардоштани сатҳи дониш ва маълумотнокии гуруҳҳои мақсаднок оид ба роҳу усулҳо ва тартиби ташкили ҳар як чорабинӣ ва ё лоиҳа ҳамчун низоми алоҳида.

Гуруҳҳои мақсаднок: масъулон ва мутахассисони соҳаҳои кор бо ҷавонон, занон, дин, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, омӯзгорони соҳаи тарбиявӣ ва беруназсинфӣи системаи маориф, мутахассисони иттиҳодияҳои ҷамъиятии ҷавонон ва масъулони корхонаву ташкилотҳои азим.

Нақша:

3.1 Мафҳуми чорабинӣ/лоиҳа ва амал;

3.2 Модели ташкили чорабинӣ ҳамчун низоми умумӣ барои ташкил, банақшагирӣ, амалисозӣ ва натиҷагирии ҳар як чорабинӣ/лоиҳа дар самти таъмини сифати амалҳои идеологӣ.

3.1 Мафҳуми чорабинӣ/лоиҳа ва амал

То ин мавзӯ ҷанбаҳои назариявӣ, ҳуқуқӣ, асосноккунӣ, зарурӣ, таҳлилӣ, таҷрибавӣ, тавсиявӣ, озмоишӣ ва то андозае методӣю амалии мавод мавриди омӯзиш ва баррасӣ қарор дода шуданд, ки дар умум татбиқи бомароми онҳо **низоми устувори амалисозии**

чорабиниҳои идеологиро ташкил медиҳанд.

Ҳар як чорабинӣ дар навбати худ, хусусият ва таркиби (сохти) хоси худро соҳиб мебошад. Аз ин рӯ, агар то ин замон роҳу усулҳои системаи баргузори чорабиниҳои идеологӣ баррасӣ ва муайян гардида бошанд, пас ин ҷониб **тартиби ташкили ҳар як чорабинӣ ва ё лоиҳа** мавриди омӯзиш қарор дода мешавад. Яъне, чорабинӣ ва ё лоиҳа ҳамчун низоми алоҳида омӯхта мешавад, зеро он низ аз бандҳои гуногун, аз ҷумла банақшагири, таҳиясозӣ, амалисозӣ, натиҷагири, маблағгузори, баҳодихӣ ва ғайра иборат мебошад.

Дар ин ҷо чорабинӣ на ҳамчун амалӣ яккарата ва ё муваққатӣ, балки ҳамчун маҷмӯи амалҳо ва ё лоиҳаи комил баррасӣ мегардад. Умуман дар ҷомеаи муосир чорабинӣ ҳамчун маҷмӯи амалҳо доништа шуда, одатан дар шакли лоиҳа иборат аз якҷанд бандҳо ташкил ва амалӣ гардонида мешавад. Ё ин ки **чорабинӣ - амали мутташакил ва ё маҷмӯи амалҳое, ки барои татбиқи мақсад(ҳо)и муайян равона гардида(нд)ст.** Яъне, чорабинӣ ин як амалӣ хурд нест, ки асосан (дар муносибатҳо—имрӯз) чунин шуморида мешавад. Ин муносибат ва ё нофаҳмӣ чаро пайдо шудааст? Посухи ин савол дар боло оварда шуда буд – чорабиниҳое, ки имрӯзҳо амалӣ мегарданд, мутаассифона ба ҷузъ нақша ва ҷамъи иштирокчиён дигар чизе надоранд, ва мувофиқан аз низоми муносиби натиҷагири, идоракуни, ҳамоҳангсозӣ ва таъсирбахшӣ маҳрум мебошанд.

Бо ибораи дигар, чорабинӣ имрӯз ҳамчун як амалӣ яккаратаи камтаъсир фаҳмида мешавад ва он бо чунин нақш, на танҳо дар байни ҷомеа, балки дар фаҳмиши масъулон низ ҷой гирифтааст. Яке аз сабабҳои калидии ноустувории низоми чорабиниҳои идеологӣ маҳз дар

ҳамин нокомӣ – фарқ нагузоштан байни чорабинӣ ва амал ва ба ин васила роя нагардидани тартиботи бевоситаи (банақшагирӣ, амалисозӣ, натиҷагирӣ ва ғайра) - асос меёбад.

Чорабинӣ калимаи мураккаб буда, асосан аз ду қисм «чора» ва «бинӣ» иборат буда, маънои дидан, андешидан ва амалӣ сохтани чораҳоро ва ё амалҳоро дорад. Дидан дар навбати худ, ҷанбаҳои гуногунро дар бар мегирад, яъне дидани чӣ, кадом чора, чӣ гуна, кай ва ғайра, ки посухи онҳоро мушаххасан бо тартиби зерин овардан мувофиқ мебошад:

- Чӣ ва ё кадом чора? - таҳлили вазъиятӣ дахлдор, асоснокии ҳуқуқӣ ва муайян намудани зарурати баамаломеда, натиҷагирӣ, нақшаи амалҳо;
- Чӣ гуна ва ё чӣ тарз? – роҳу усулҳои татбиқ, ҳамкориҳои иҷтимоӣ, банақшагирӣ ва маблағгузорӣ;
- Кай? – нақшаи тақвими, нақшаи мантиқӣ, натиҷагирӣ, мониторинг ва баҳодихӣ.

Яъне, барои амалӣ сохтани ҳар як чорабинӣ зарур аст, ки тамоми унсурҳои сохторӣ ва таркибии он ба инобат гирифта шаванд. Танҳо як мафҳуми «дидан»-и чора худ посухи якчанд саволро талаб менамояд, ки дар роҳи дарёфти он чандин амалҳоро мебошад ба анҷом расонид.

Дар баробари ин, таркиби чорабинӣ соҳти лоиҳаро монанд мекунад ва дар воқеъ чунин ҳам мебошад. Ҳам соҳти чорабинӣ ва ҳам соҳти лоиҳа хусусият ва таркиби ягона доранд. Аммо лоиҳа метавонад аз якчанд чорабинӣ ва амалҳои дахлдор иборат бошад, дар ҳоле ки чорабинӣ метавонад танҳо аз амалҳо иборат бошад. Яъне, новобаста аз соҳти ягонаи ташкилӣ, чорабинӣ дар як вақт метавонад зерлоиҳа бошад.

Ҳамин тариқ, дар поён Модели ташкили чорабинӣ ва ё лоиҳа (минбаъд “Модели чорабинӣ”) бо назардошти

таркиби хоси он аз рӯи пайдарпайии сохт, муңдарича ва талаботи сифат оварда мешавад.

2) Модели ташкили чорабинӣ ҳамчун низоми умумӣ барои ташкил, банақшагирӣ, амалисозӣ ва натиҷагирии ҳар як чорабинӣ/лоиха дар самти таъмини сифати амалҳои идеологӣ.

Модели мазкур ҳамчун низоми умумӣ барои ташкил, банақшагирӣ, амалисозӣ ва натиҷагирии чорабиниҳои/лоихаи дилхоҳ таҳия мегардад ва онро метавон ҳам барои тадбирҳои идеологӣ ва ҳам дигар соҳаҳо истифода намуд.

Модели чорабинӣ ба таҳлил ва тавсияҳои боло ҳамбастагии зич дорад, мувофиқан дар сохтори он баъзан маводҳо бо иқтибос ва ишораҳои техникӣ оварда мешаванд.

Мақсад аз роҳандозии Модели мазкур ин мусоидат намудани ба субъектҳои татбиқкунандаи чорабиниҳои идеологӣ ҷиҳати:

- √ дарёфти роҳу усулҳои муносиби амалисозии чораҳо;
- √ таҳия ва банақшагирии чорабинӣ ва ё лоихаи дахлдор;
- √ амалисозии чорабинӣ ва ё лоихаи дахлдор бо дарназардошти таъмини сифат, таъсирбахшӣ ва ҳадафрасӣ;
- √ пайдо кардани манбаҳои муътамади маблағгузориҳои чорабинӣ;
- √ амалисозии каммасрафи чорабинӣ;
- √ арзёбии натиҷаҳо, мониторинг ва баҳодиҳии амалҳо ва таъсирнокии онҳо ба вазъият.

Дар умум Модели чорабинӣ ҳамчун **василаи ташкилию амалӣ дар роҳи ташаккули система ва ё низоми устувори баргузори чорабини(ҳо)и идеологӣ дар байни ҷомеа ва ҷавонон** бо истифода аз имконият ва захираҳои фароҳамбуда омода мегардад.

Тартиби ташкили чорабинӣ/лоиҳа бо принципҳои зерин асос меёбад:

- ⇒ Ҳамчун низоми фаъолият истифода бурдани тартиби муайяншуда;
- ⇒ Риоя намудани тамоми қадамҳо, қоидаҳо ва талаботи муайянгардида, агар дигар талабот аз ҷониби фармоишгар (маблағгузор) муқаррар нагардида бошад;
- ⇒ Интихоби озод ва асосноки мавзӯ;
- ⇒ Сари вақт ба анҷом расонидани бандҳои амалӣ;
- ⇒ Мавриди амал қарор додани тавсияҳои тарҳрезигардида;
- ⇒ Риояи пурраи шакли таҳияи лоиҳа/чорабинӣ, агар дигар шакл аз ҷониби фармоишгар (маблағгузор) муқаррар нагардида бошад.

3.2 ҚАДАМҲОИ АСОСИИ ТАШКИЛИ ЧОРА- БИНӢ ЛОИҲА

Модели чорабинӣ (лоиҳа) аз якҷанд қисмҳо иборат мебошад ва бо мақсади фаҳмо ва дастрас гардидан, онҳо дар поён бо қадамҳо ҷудо карда мешаванд. Риоя ва татбиқи ҳар яке аз қадамҳо аз ҷониби субъектҳои дахлдор муҳим арзёбӣ мегардад.